

Komunikat Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 30 sierpnia 2013 r. w sprawie sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania w roku szkolnym 2013/2014 egzaminu maturalnego do potrzeb absolwentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym

Na podstawie

§ 59 ust. 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem”,

§ 70 ust. 9 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz.U. Nr 65, poz. 400, z późn. zm.),

§ 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.),

§ 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz.U. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.),

podaję informację o sposobie dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb absolwentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

1. Absolwenci niepełnosprawni mogą przystąpić do egzaminu maturalnego, zwanego dalej „egzaminem”, w warunkach i formach dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną.
2. Absolwenci niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym mogą przystąpić do egzaminu w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną.
3. Absolwenci posiadający orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną, mogą przystąpić do egzaminu w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych na podstawie tego orzeczenia.
4. Absolwenci chorzy lub niesprawni czasowo mogą przystąpić do egzaminu w warunkach odpowiednich ze względu na ich stan zdrowia na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza.
5. Absolwenci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w tym: dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią, mają prawo przystąpić do egzaminu w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

6. Absolwenci, którzy w roku szkolnym 2013/2014 byli objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub ze względu na sytuację kryzysową lub traumatyczną, mogą przystąpić do egzaminu w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej wydanej zgodnie z trybem określonym w § 59 ust. 4 i 5 rozporządzenia.
7. Za dostosowanie warunków i form przeprowadzania egzaminu odpowiada dyrektor szkoły jako przewodniczący zespołu egzaminacyjnego w danej szkole.
8. Dyrektor szkoły dostosowuje odpowiednio warunki i formy przeprowadzania egzaminu na podstawie wskazań rady pedagogicznej.
9. Rada pedagogiczna wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu do potrzeb i możliwości absolwentów, o których mowa w pkt 1–6, wybierając spośród możliwych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu określonych w Tabeli 1. na podstawie:
  - orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego
  - orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania
  - opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się¹
  - zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza
  - pozytywnie zaopiniowanego przez radę pedagogiczną wniosku nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem (słuchaczem) ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub sytuację kryzysową lub traumatyczną – po uzyskaniu zgody rodziców (prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia (słuchacza)
  - pozytywnie zaopiniowanego przez radę pedagogiczną wniosku rodziców (prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia (słuchacza), który był objęty w szkole pomocą psychologiczno-pedagogiczną ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub sytuację kryzysową lub traumatyczną.
10. W przypadku absolwentów, którzy ukończyli szkołę przed rokiem 2014:
  - posiadających opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się
  - chorych lub niesprawnych czasowo, posiadających zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza,sposób lub sposoby dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu do ich potrzeb i możliwości, spośród możliwych sposobów dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu określonych w Tabeli 1., wskazuje przewodniczący zespołu egzaminacyjnego w danej szkole w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.
11. Opinię/orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, lub zaświadczenie o chorobie przewlekłej wydane przez lekarza zdający przedkłada dyrektorowi szkoły razem z deklaracją:
  - a. do 30 września 2013 r. – uczniowie ostatniej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (dokumentacja może być uzupełniona do 7 lutego 2014 r.)
  - b. nie później niż do 7 lutego 2014 r. – absolwenci z lat ubiegłych.Ostateczny termin złożenia tych dokumentów upływa **7 lutego 2014 r.** Wyjątek stanowią absolwenci chorzy lub niesprawni czasowo, którzy zaświadczenie o stanie zdrowia mogą złożyć w terminie późniejszym.
12. W szczególnych przypadkach, w tym nieujętych w Tabeli 1., decyzję o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu do potrzeb absolwenta podejmuje – po uzgodnieniu z radą pedagogiczną – przewodniczący zespołu egzaminacyjnego na podstawie pisemnego porozumienia z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

13. Dyrektor jako przewodniczący zespołu egzaminacyjnego, niezwłocznie po wskazaniu przez radę pedagogiczną sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu oraz po uzgodnieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej przypadków szczególnych, informuje zdających na piśmie (załącznik nr 14 w *Procedurach przeprowadzania egzaminu maturalnego...*) o przyznanych dostosowaniach. Zdający składa oświadczenie o skorzystaniu lub rezygnacji z przyznanych mu dostosowań (w załączniku nr 14).
14. W przypadku absolwenta posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawności sprzężone² istnieje możliwość skorzystania z dostosowań przewidzianych dla poszczególnych niepełnosprawności. Dostosowanie takie wymaga pisemnego porozumienia z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej do:
  - a. 31 grudnia 2013 r. – w przypadku uczniów ostatniej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (dokumentacja może być uzupełniona do 7 lutego 2014 r.)
  - b. nie później niż do 7 lutego 2014 r. – w przypadku absolwentów z lat ubiegłych.
15. Egzamin powinien odbywać się w oddzielnym pomieszczeniu, jeżeli zdający korzysta z co najmniej jednego z następujących dostosowań:
  - czas przedłużony o dodatkowe przerwy
  - korzystanie z urządzeń technicznych
  - korzystanie z płyty CD z dostosowanym nagraniem w przypadku języka obcego nowożytnego,
  - udział nauczyciela wspomagającego (członka zespołu nadzorującego).
16. W przypadku gdy do przystąpienia do egzaminu w oddzielnym pomieszczeniu uprawnionych jest dwóch lub więcej absolwentów w danej szkole, którym przysługują różne sposoby dostosowania, możliwe jest przeprowadzenie egzaminu dla tych absolwentów w jednym pomieszczeniu, pod warunkiem że przebieg egzaminu żadnego z tych absolwentów nie będzie zakłócony. Wyjątek stanowi sytuacja, w której dostosowanie dotyczy zdających egzaminy z różnych języków obcych (w sesji poprawkowej).
17. Jeżeli zdający korzysta z pomocy nauczyciela wspomagającego, przebieg egzaminu musi być rejestrowany za pomocą urządzenia zapisującego dźwięk. Zapis dźwiękowy stanowi integralną część arkusza egzaminacyjnego.
18. Zasady przeprowadzania pisemnego egzaminu dla osób korzystających z komputera lub pomocy nauczyciela wspomagającego określone są w *Procedurach organizowania i przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2013/2014*.
19. Jeżeli zdający korzysta z przedłużenia czasu egzaminu w części pisemnej z informatyki albo egzaminu w części pisemnej z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym, czas rozpoczęcia części drugiej egzaminu przesuwa się odpowiednio.
20. W szczególnych przypadkach, za zgodą dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej, egzamin może być przeprowadzony w innym miejscu niż szkoła (np. w domu, szpitalu). Zgodę na przeprowadzenie egzaminu w innym miejscu niż szkoła, dyrektor właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej może wyrazić na udokumentowany wniosek dyrektora szkoły – przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego w danej szkole.
21. Absolwenci niesłyszący są zwolnieni z części ustnej egzaminu z języka obcego nowożytnego.

¹ Na podstawie § 2 ust 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wydana na którymkolwiek etapie kształcenia zachowuje swoją ważność na egzaminach w kolejnych latach.

² O niepełnosprawnościach sprzężonych mówimy, gdy u absolwenta niesłyszącego, słabosłyszącego, niewidomego, słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, występuje co najmniej jeszcze jedna z wymienionych niepełnosprawności.

Tabela 1. Dopuszczalne sposoby dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
I. Absolwenci niesłyszący ^a (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Zdawanie egzaminu z języka polskiego w języku migowym.	1. Arkusze egzaminacyjne dostosowane do dysfunkcji: a) arkusze egzaminacyjne na poziomie podstawowym z języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie i języka obcego nowożytnego przygotowane na podstawie odrębnych standardów Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2. b) arkusze egzaminacyjne z pozostałych przedmiotów na poziomie podstawowym i wszystkich przedmiotów na poziomie rozszerzonym Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2. c) część druga arkusza egzaminacyjnego z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym oraz arkusz z języka obcego nowożytnego na poziomie dwujęzycznym bez zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu. Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2. <i>Dostosowania a) i c) wymagają zapewnienia oddzielnej sali w przypadku egzaminu z języka obcego.</i> 2. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności surdopedagoga lub tłumacza języka migowego (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.
	2. Przygotowanie prezentacji na piśmie. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie zna języka migowego i nie mówi.</i>	
	3. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego nie więcej niż o 15 minut.	
	4. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności surdopedagoga lub tłumacza języka migowego, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych. Specjalista ten nie może być członkiem przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego.	

^a Osoby mające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w którym stwierdzono ubytek słuchu powyżej 70 dB (w orzeczeniu dopuszcza się zamiennie słowne określenie stopnia niedosłuchu: „znaczny” lub „głęboki”).

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
II. Absolwenci ślabosłyszący ^b (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Korzystanie z urządzeń technicznych odpowiednich do wady słuchu.	1. Arkusze standardowe z wszystkich przedmiotów (za wyjątkiem języków obcych nowożytnych) na poziomie podstawowym i rozszerzonym z dostosowaniem polegającym na przedłużeniu czasu trwania egzaminu nie więcej niż o 30 minut. Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga kolejnego przedłużenia) – por. Tabela 2.
	2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	
	3. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności surdopedagoga, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych. Specjalista ten nie może być członkiem przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego.	2. W przypadku języków obcych nowożytnych – wybór <u>jednej z poniższych opcji</u> : 2a. Arkusze standardowe z języka obcego nowożytnego z możliwością korzystania z urządzeń technicznych odpowiednich do wady słuchu (słuchawki). <i>W przypadku wyboru tej opcji zdającemu automatycznie przyznawana jest płyta CD z dostosowanym nagraniem (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie). Płyta powinna być zamówiona w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia. Czas trwania egzaminu w tym przypadku powinien być przedłużony o 30 minut (przedłużenie nie jest uwzględnione na stronie tytułowej arkusza, należy uwzględnić je na poziomie szkoły). Zgodnie z pkt 15., zdający przystępuje do egzaminu w oddzielnej sali.</i> 2b. Arkusze egzaminacyjne z języka obcego nowożytnego dostosowane do dysfunkcji na podstawie arkuszy standardowych (bez zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu). Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2. <i>Dostosowanie 2b możliwe tylko wtedy, gdy wada słuchu znacznie utrudnia lub uniemożliwia absolwentowi wykonanie zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu oraz gdy absolwent przystępuje do egzaminu maturalnego w oddzielnej sali.</i>
	3. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności surdopedagoga (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.	

^b Osoby mające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w którym stwierdzono ubytek słuchu od 20 do 70 dB (w orzeczeniu dopuszcza się zamiennie słowne określenie stopnia niedosłuchu: „lekki” lub „umiarkowany”).

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
III. Absolwenci niewidomi (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Odczytanie z czarnodruku poleceń i tekstów przez członka zespołu przedmiotowego na egzaminie ustnym z języka obcego nowożytnego.	1. Arkusz egzaminacyjny dostosowany do dysfunkcji: a) w piśmie Braille'a wraz z czarnodrukiem ALBO b) w czarnodruku.
	2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	W przypadku arkuszy z języków obcych nowożytnych do arkusza dołączona jest również płyta CD z dostosowanym nagraniem (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie). Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2.
	3. Płyta CD z materiałem dźwiękowym do egzaminu na poziomie podstawowym i rozszerzonym dla absolwentów z lat 2005–2011.	2. Dostosowane arkusze egzaminacyjne w czarnodruku nagrane na płycie CD (pliki zapisane w formacie MS Word lub .pdf), w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.*
	4. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności tyflop pedagoga, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych. Specjalista ten nie może być członkiem przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego.	3. Korzystanie z urządzeń technicznych typu maszyna do pisania pismem Braille'a lub dostosowany komputer. 4. Pomoc nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów i/lub przy zapisywaniu odpowiedzi zdającego na kartkach dołączonych do czarnodruku. 5. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności tyflop pedagoga (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
IV. Absolwenci slabowidzacy (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Dostosowane zestawy egzaminacyjne – czcionka Arial 16 pkt, powiększone ilustracje.	1. Dostosowane arkusze egzaminacyjne – czcionka Arial 16 pkt. Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2.
	2. Odczytanie poleceń i tekstów przez członka zespołu przedmiotowego na egzaminie ustnym z języka obcego nowożytnego.	2. Dostosowane arkusze egzaminacyjne nagrane na płycie CD w formie plików .pdf lub w formacie plików MS Word, w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.* <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy absolwent korzysta z komputera.</i>
	3. Zestawy egzaminacyjne z języka obcego nowożytnego nagrane na płycie CD w formie plików .pdf, w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.* <i>Dostosowanie możliwe tylko w przypadku, gdy zdający korzysta z komputera.</i>	3. Korzystanie z przyborów optycznych, z których absolwent korzysta na co dzień.
	4. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	4. Oświetlenie stanowiska pracy dostosowane do dysfunkcji.
	5. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności tyflop pedagoga, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych. Specjalista ten nie może być członkiem przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego.	5. Pomoc nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów i/lub przy zapisywaniu odpowiedzi zdającego. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy wada wzroku znacznie utrudnia lub uniemożliwia absolwentowi czytanie i pisanie. Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie).</i>
		6. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności tyflop pedagoga (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
<p>V. Absolwenci z niepełnosprawnością ruchową <i>(na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego),</i></p> <p>z czasową niesprawnością rąk <i>(na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza)</i></p>	1. Miejsce pracy dostosowane do potrzeb zdającego.	1. Miejsce pracy dostosowane do potrzeb zdającego.
	2. Pomoc w obsłudze sprzętu i środków dydaktycznych w przypadku prezentacji z języka polskiego.	<p>2. Pomoc nauczyciela wspomagającego w czytaniu i/lub pisaniu. <i>Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem wraz z przedłużeniem czasu trwania egzaminu (patrz punkt V.5).</i></p> <p>3. Pisanie przez zdającego odpowiedzi do zadań na komputerze dostosowanym do dysfunkcji absolwenta.</p> <p>4. Przedłużenie czasu trwania egzaminu nie więcej niż o 30 minut.</p> <p>5. Płyta CD z dostosowanym nagraniem do przeprowadzenia egzaminu z języka obcego nowożytnego (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie), w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.* <i>Przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie dostosowania określonego w pkt V.4 w maksymalnym wymiarze, tj. przedłużenie czasu trwania egzaminu o 30 minut.</i></p>

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
VI. Absolwenci z afazją (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Uzupełnienie wypowiedzi ustnej zapisem sporządzonym przez zdającego podczas egzaminu.	1. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut.
	2. Przygotowanie prezentacji z języka polskiego na piśmie, jeżeli zaburzenia uniemożliwiają komunikację. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie jest w stanie sformułować wypowiedzi ustnej.</i>	2. Pomoc nauczyciela wspomagającego w czytaniu i/lub pisaniu. <i>Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem wraz z przedłużeniem czasu trwania egzaminu (patrz punkt VI.4).</i>
	3. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	3. Zastosowanie szczegółowych kryteriów oceniania arkuszy egzaminacyjnych z języka polskiego, języków obcych nowożytnych, języka mniejszości narodowej, języka regionalnego oraz matematyki, uwzględniających specyficzne trudności w uczeniu się.
	4. Zastosowanie kryteriów oceniania wypowiedzi uwzględniających dysfunkcję.	4. Płyta CD z dostosowanym nagraniem do przeprowadzenia egzaminu z języka obcego nowożytnego (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie), w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.* <i>Przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie dostosowania określonego w pkt VI.1 w maksymalnym wymiarze, tj. przedłużenie czasu trwania egzaminu o 30 minut.</i>
	5. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności, np. logopedy, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych. Specjalista ten nie może być członkiem przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego.	5. Zapewnienie w czasie przeprowadzania egzaminu obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności, np. logopedy (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
VII. Absolwenci z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera <i>(na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)</i>	1. Obecność w sali osoby niezbędnej do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym lub do obsługi potrzebnego sprzętu, w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną.	1. Dostosowane arkusze egzaminacyjne. Czas pracy zapisany na stronie tytułowej arkusza jest obowiązujący (nie wymaga przedłużenia) – por. Tabela 2.
	2. Przygotowanie prezentacji z języka polskiego na piśmie. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie jest w stanie sformułować wypowiedzi ustnej.</i>	2. Obecność w sali osoby niezbędnej do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym lub do obsługi potrzebnego sprzętu (członek zespołu nadzorującego).
	3. Uzupełnienie lub zastąpienie wypowiedzi ustnej zapisem sporządzonym przez zdającego.	3. Pomoc nauczyciela wspomagającego (członka zespołu nadzorującego) przy odczytywaniu poleceń i tekstów i/lub przy zapisywaniu odpowiedzi zdającego, jeżeli w toku edukacji zdający został wdrożony do takiej współpracy z nauczycielem. <i>Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie).</i>
	4. Przekazanie wypowiedzi ustnej przez nauczyciela wspomagającego, który rozumie wypowiedź zdającego, jeżeli w toku edukacji zdający został wdrożony do takiej współpracy z nauczycielem.	4. Miejsce pracy dostosowane do dysfunkcji zdającego.
	5. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	5. Pisanie pracy na komputerze, jeżeli w toku edukacji zdający został wdrożony do tej formy pracy. <i>Dostosowanie możliwe wtedy, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie i dokonanie prawidłowej oceny odpowiedzi do zadań w arkuszu egzaminacyjnym LUB gdy absolwent posługuje się alternatywnymi i wspomagającymi metodami komunikacji).</i>
	6. Zastosowanie kryteriów oceniania wypowiedzi uwzględniających dysfunkcję.	6. Płyta CD z dostosowanym nagraniem do przeprowadzenia egzaminu z języka obcego nowożytnego (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie), w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.*

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
VIII. Absolwenci z chorobami przewlekłymi <i>(na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza)</i>	1. Dostosowanie warunków zdawania egzaminu do specyfiki choroby.	1. Dostosowanie warunków zdawania egzaminu do specyfiki choroby.
	2. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę.	2. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę.
	3. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	3. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut; dodatkowy czas może być przeznaczony na wykonanie zadań lub przerwy, w zależności od potrzeb.
		4. Korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego w pisaniu i/lub czytaniu, jeżeli choroba uniemożliwia pisanie i/lub czytanie. <i>Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie). Korzystanie z płyty z dostosowanym nagraniem wymaga przyznania dostosowania określonego w pkt VIII.3 w maksymalnym wymiarze, tj. przedłużenia czasu trwania egzaminu o 30 minut.</i>
IX. Absolwenci chorzy lub niesprawni czasowo <i>(na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza)</i>	1. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę.	1. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę.
	2. Miejsce pracy dostosowane do potrzeb zdającego.	2. Miejsce pracy dostosowane do potrzeb zdającego.

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
X. Absolwenci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się , w tym: dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią (na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej)		<p>1. Pisanie pracy na komputerze. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie i dokonanie prawidłowej oceny odpowiedzi do zadań w arkuszu egzaminacyjnym.</i></p> <p>2. Zastosowanie szczegółowych kryteriów oceniania arkuszy egzaminacyjnych z języka polskiego, języków obcych nowożytnych, języka mniejszości narodowej, języka regionalnego oraz matematyki, uwzględniających specyficzne trudności w uczeniu się.</p>
XI. Absolwenci z niedostosowaniem społecznym lub zagrożeniem niedostosowaniem społecznym (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	1. Zapewnienie obecności specjalisty, odpowiednio pedagoga resocjalizacji lub socjoterapeuty, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.	<p>1. Zapewnienie obecności specjalisty, odpowiednio pedagoga resocjalizacji lub socjoterapeuty (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym.</p> <p>2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut; dodatkowy czas może być przeznaczony na wykonanie zadań lub przerwy, w zależności od potrzeb.</p>
	2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	
XII. Absolwenci, którzy znaleźli się w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej (na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej)	1. Zapewnienie obecności specjalisty, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.	<p>1. Zapewnienie obecności specjalisty (członka zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym, w porozumieniu z dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej.</p> <p>2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut; dodatkowy czas może być przeznaczony na wykonanie zadań lub przerwy, w zależności od potrzeb.</p>
	2. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.	
		3. Możliwość przystąpienia do egzaminu w oddzielnej sali.
		3. Możliwość przystąpienia do egzaminu w oddzielnej sali.

UPRAWNIENI DO DOSTOSOWANIA	SPOSOBY DOSTOSOWANIA	
	Część ustna	Część pisemna
XIII. Absolwenci, którzy mają trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą <i>(na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej)</i>	<p>1. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.</p> <p>2. Zastosowanie szczegółowych kryteriów oceniania wypowiedzi z języka polskiego, jeżeli zachodzi taka uzasadniona potrzeba, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.</p>	1. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut; dodatkowy czas może być przeznaczony na wykonanie zadań lub przerwy, w zależności od potrzeb.
XIV. Absolwenci z zaburzeniami komunikacji językowej <i>(na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza lub pozytywnej opinii rady pedagogicznej lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej)</i>	<p>1. Uzupełnienie wypowiedzi ustnej zapisem sporządzonym przez zdającego podczas egzaminu.</p> <p>2. Przygotowanie prezentacji z języka polskiego na piśmie, jeżeli zaburzenia uniemożliwiają komunikację. <i>Dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie jest w stanie sformułować wypowiedzi ustnej.</i></p> <p>3. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu z języka polskiego – nie więcej niż o 15 minut i z języka obcego nowożytnego – nie więcej niż o 15 minut.</p> <p>4. Zastosowanie kryteriów oceniania wypowiedzi uwzględniających dysfunkcję.</p>	<p>1. Przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu w przypadku każdego arkusza egzaminacyjnego nie więcej niż o 30 minut.</p> <p>2. Pomoc nauczyciela wspomagającego w czytaniu i/lub pisaniu. <i>Arkusze egzaminacyjne dla nauczyciela wspomagającego muszą być zamówione w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r. (w sytuacjach wyjątkowych do 14 lutego 2014 r.). W przypadku egzaminu z języka obcego nowożytnego przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie płyty CD z dostosowanym nagraniem wraz z przedłużeniem czasu trwania egzaminu (patrz punkt XIV.4).</i></p> <p>3. Zastosowanie szczegółowych kryteriów oceniania arkuszy egzaminacyjnych z języka polskiego, języków obcych nowożytnych, języka mniejszości narodowej, języka regionalnego oraz matematyki uwzględniających specyficzne trudności w uczeniu się.</p> <p>4. Płyta CD z dostosowanym nagraniem do przeprowadzenia egzaminu z języka obcego nowożytnego (wydłużone przerwy na zapoznanie się z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu i ich wykonanie), w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną do 31 grudnia 2013 r.* <i>Przyznanie tego dostosowania oznacza automatyczne przyznanie dostosowania określonego w pkt XIV.1 w maksymalnym wymiarze, tj. przedłużenie czasu trwania egzaminu o 30 minut.</i></p>

* W przypadku uczniów, którzy uzyskali dokumenty uprawniające do dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu po 31 grudnia 2013 r., oraz w przypadku absolwentów z lat ubiegłych, porozumienia z komisją okręgową mogą nastąpić natychmiast po otrzymaniu dokumentów, nie później niż do 15 lutego 2014 r.

Tabela 2. Czas trwania egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów

Przedmioty	Arkusze		Czas trwania (min)				
			A1*	A2*	A7*	A3*	A6* i A4*
język polski	poziom podstawowy		170	do 200	170	do 200	do 255
	poziom rozszerzony		180	do 210	do 210	do 210	do 270
matematyka	poziom podstawowy		170	do 200	do 200	do 200	do 255
	poziom rozszerzony		180	do 210	do 210	do 210	do 270
języki obce nowożytne	poziom podstawowy		120	do 150	120	2a ^{**} : do 150 2b ^{**} : do 130	do 180
	poziom rozszerzony	część I	120	do 150	do 150	2a: do 150 2b: do 150	do 180
		część II	70	do 100	do 75	2a: do 100 2b: do 75	do 105
	poziom dwujęzyczny		180	do 210	do 180	2a: do 210 2b: do 180	do 270
języki mniejszości narodowych	poziom podstawowy		170	do 200	do 200	do 200	do 255
	poziom rozszerzony		180	do 210	do 210	do 210	do 270
historia wiedzy o społeczeństwie	poziom podstawowy		120	do 150	120	do 150	do 180
	poziom rozszerzony		180	do 210	do 210	do 210	do 270
biologia chemia fizyka i astronomia geografia	poziom podstawowy		120	do 150	do 150	do 150	do 180
	poziom rozszerzony		150	do 180	do 180	do 180	do 225
informatyka	poziom podstawowy	część I	75	do 105	do 105	do 105	do 115
		część II	120	do 150	do 150	do 150	do 180
	poziom rozszerzony	część I	90	do 120	do 120	do 120	do 135
		część II	150	do 180	do 180	do 180	do 225
filozofia historia muzyki historia sztuki język łaciński i kultura antyczna wiedza o tańcu język kaszubski	poziom podstawowy		120	do 150	do 150	do 150	do 180
	poziom rozszerzony		180	do 210	do 210	do 210	do 270
przedmioty zdawane w języku obcym ^{***} – biologia, chemia, fizyka i astronomia, historia, geografia, matematyka			80	do 110	do 110	do 110	do 120

* A1 – arkusze standardowe; A2 – arkusze dla absolwentów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera; A7 – arkusze dla niesłyszących; A3 – arkusze dla słabosłyszących; A6 – arkusze dla niewidomych; A4 – arkusze dla słabowidzących

** Oznaczenie dostosowania w Tabeli I.

*** Dodatkowe zadania egzaminacyjne w języku obcym z biologii, chemii, fizyki i astronomii, geografii, historii, matematyki mogą rozwiązywać absolwenci klas dwujęzycznych, w których przedmioty te były nauczane w języku obcym nowożytnym.

Artur Gałęski
Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej